

Manderådet

Udvalg for Familieret

22. august 2024

Social-, Bolig- og Ældreministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K
Att. Lars Thøgersen
Sendt pr. mail: lth@sm.dk og jurint@sm.dk

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af forældreansvarsloven (Styrkelse af barnets ret til begge forældre, herunder barnets bedste ved samarbejdsskikane og forældrefremmedgørelse, samt forældreansvar for forældre, der er dømt for gentagen vold i nære relationer)

Social-, Bolig- og Ældreministeriet har den 17. juni 2024 sendt udkast til forslag til lov om ændring af forældreansvarsloven (Styrkelse af barnets ret til begge forældre, herunder barnets bedste ved samarbejdsskikane og forældrefremmedgørelse, samt forældreansvar for forældre, der er dømt for gentagen vold i nære relationer) i høring.

Manderådets Udvalg for Familieret takker ministeriet for muligheden for at afgive høringsvar.

Manderådets Udvalg for Familieret er i udgangspunktet positive overfor dele af lovændringen, og er meget tilfredse med, at det ved lov fastslås, at forældrefremmedgørelse som fænomen eksisterer, samt at der sættes et øget fokus på barnets ret til både sin mor og sin far.

Ad § 1, nr. 1, Forældrefremmedgørelse

Manderådets Udvalg for Familieret noterer med betydelig tilfredshed, at det er alle Folketingets partier, der står bag aftalen om et forbedret familieretligt system, og ønsker at styrke barnets ret til begge forældre og understrege forældrenes ansvar for at skærme barnet mod deres indbyrdes konflikter.

Forældrefremmedgørelse defineres i lovforslagets specielle bemærkninger som: "En forælders bevidste

brug og manipulation af barnet i forhold til anden forælder med det sigte, at den anden forælder mister kontakt med barnet. Forældrene har pligt til at sikre, at barnet ikke gøres til våben i konflikten mellem dem og skærme barnet mod forældrenes konflikter”.

Manderådets Udvalg for Familieret mener, at forældrefremmedgørelse ved aftalen og lovændringen defineres meget snævert og alene som et underbegreb til samarbejdschikane, jf. lovforslagets formulering "(...) eventuel samarbejdschikane, herunder forældrefremmedgørelse”.

Manderådets Udvalg for Familieret mener grundlæggende, at forældrefremmedgørelse må forstås bredere således, at forældrefremmedgørelse – ikke samarbejdschikane – er overbegrebet eller målet for den chikanerende forælder. Og sigtet med forældrefremmedgørelsen er ikke kun, at den anden forælder mister kontakt med barnet, men i lige så høj grad, at barnet mister kontakt med sin anden forælder.

En forældrefremmedgørelse kan således bl.a. realiseres ved samarbejdschikane eller manipulation af barnet, men chikane og manipulation må anses for midler til at opnå forældrefremmedgørelsen, som kan være enten fysisk fremmedgørelse eller mental fremmedgørelse eller en kombination heraf.

Det er som udgangspunkt Manderådets Udvalg for Familierets opfattelse, at et barn der uden sin egen fri vilje er fremmed for den ene forælder eller begge sine forældre kan anses som forældrefremmedgjort.

Beror forældrefremmedgørelsen på begge forældres gensidige frie valg og vilje, er det efter Manderådets Udvalg for Familierets opfattelse trist for barnet, men i første omgang ikke et samfundsanliggende. Den ensidigt af den ene forælder udøvede forældrefremmedgørelse mod barnet og den anden forælder er derimod et væsentligt samfundsanliggende.

Forældrefremmedgørelse kan anskues som en særlig form for såkaldt psykisk vold, som dette begreb er defineret i den gældende straffelov, og voldsformen har typisk voldsomme og langvarige konsekvenser for både den fremmedgjorte forælder og det fremmedgjorte barn samt i mindre omfang det fremmedgjorte barns øvrige pårørende.

Foretages en sådan fremmedgørelse af barnet fra den ene forælder af den anden forælder ved udøvelse af f.eks. forsætlig manipulation af barnet, er det Manderådets Udvalg for Familierets opfattelse, at der som udgangspunkt er tale om udøvelse af psykisk vold mod både barnet og den anden forælder, som bør sanktioneres strafferetligt. Forældrefremmedgørelse bør dog efter Manderådets Udvalg for Familierets opfattelse udskilles fra begrebet psykisk vold, og indføres som selvstændigt delikt i straffeloven.

Manderådets Udvalg for Familieret mener derfor, at hvis Familieretshusets sagsbehandlere eller andre offentlige sagsbehandlere får begrundet mistanke om sådan form for psykisk vold, bør det være lovpligtigt for de pågældende sagsbehandlere øjeblikkeligt at få undersøgt forholdet og den potentielt voldudøvende forælder nærmere samt efter omstændighederne at indgive politianmeldelse om psykisk vold.

Der bør endvidere, som det kendes for andre typer af vold gælde en indberetningspligt for advokater, læger, psykologer, lærere, pædagoger og andre fagprofessionelle, der i forbindelse med deres erhverv kommer i berøring med forsætlig forældrefremmedgørelse, hvis mistanken herom er opstået i forbindelse med udførelse af et opdrag, der honoreres med økonomiske midler fra det offentlige.

Tilsvarende bør gælde frivillige der udfører arbejde på f.eks. et krisecenter eller lignende, hvis de uanset faglig baggrund varetager opgaver af offentlig eller anden fagprofessionel karakter.

En sådan psykisk vold vil i langt de fleste tilfælde have længerevarende skadelig påvirkning og være mere ødelæggende for barnet, herunder i værste fald forårsage uoprettelig skade på barnets mentale helbred end langt de fleste tilfælde af navnlig simpel fysisk vold.

Manderådets Udvalg for Familieret mener samtidig, at det i bedre overensstemmelse med internationale regler bør fremgå direkte af loven, at Familieretshuset altid bør inddrage hensynet til en forælders ret til sit barn.

Manderådets Udvalg for Familieret er naturligvis som udgangspunkt fuldkommen enig i, at "barnets bedste" er det væsentligste hensyn, men det bør ikke stå alene, ligesom vurderingen af, hvad der præcist ligger i denne retlige standard, og hvad der er "barnets bedste" i udpræget grad, hviler på kortsigtede og til dels subjektive vurderinger hos den enkelte sagsbehandler.

Manderådets Udvalg for Familieret mener f.eks., at det kun helt undtagelsesvist kan tjene "barnets bedste" at vokse op uden nogen form for kontakt eller kendskab til sin far eller sin mor.

Manderådets Udvalg for Familieret er samtidig grundlæggende af den opfattelse, at det allerede ved fortolkning af den gældende lovgivning burde følge, at hensynet til barnets ret til begge forældre samt eventuel samarbejdsskikane skal inddrages i forbindelse med vurderingen af "barnets bedste".

Manderådets Udvalg for Familieret mener endvidere, at den ene forælder aldrig bør kunne miste sin forældremyndighed, såfremt det er den anden forælder, som nægter at samarbejde om forældremyndigheden eller på anden vis udøver manipulation eller chikane for at fremmedgøre barnet.

Det er efter Manderådets Udvalg for Familierts opfattelse uacceptabelt, at den ene forælder i medfør af forældreansvarsvejledningen kan miste samvær med sit barn, selv om der isoleret set ikke er noget at udsætte på samværsforælderen. Har den anden forælder forsætligt eller groft uagtsomt saboteret samværet bør det efter Manderådets opfattelse medføre tvangsbøder eller strafforfølgning.

Manderådets Udvalg for Familieret mener på den baggrund, at der er politisk behov for et opgør med oplevelsen blandt mange fædre af, at familieretssystemet er et kvindevælde, der er skabt af kvinder til gavn for kvinder, og som hovedsageligt administreres af kvinder samt et opgør med de af mange mænd oplevede prærogativer som mødre gradvist gennem mere end 100 år er blevet tillagt over børn i familielovgivning og i særdeleshed i fortolkningen af loven på bekostning af fædre og de fælles børn.

Manderådets Udvalg for Familieret håber, at nærværende lovforslag kan medvirke til større opmærksomhed om barnets ret til både sin mor og sin far og på forældrenes ret til deres barn.

Manderådets Udvalg for Familieret mener i den forbindelse, at det er væsentligt at begge forældre undersøges og behandles ligeligt, herunder i forbindelse med afdækningen af deres forældrekompetence. M.a.o. forlanges den ene forælder underkastet en psykologundersøgelse el.lign., bør den anden forælder som klart udgangspunkt underkastes en tilsvarende undersøgelse. Manderådets Udvalg for Familieret bifalder i den forbindelse, at der skal udarbejdes en faglig guideline om håndteringen af disse sager.

Det fremgår flere steder i lovforslaget, at det er få sager, hvor børn bliver fremmedgjort som følge af chikane eller lign. Det er ikke Manderådets Udvalg for Familierts opfattelse, og harmonerer ikke umiddelbart med, at i titusindvis af danske børn ikke kender deres egen far.

Manderådets Udvalg for Familieret anbefaler generelt, at administrationen af det familieretlige område i både familieretshuset og ved familieretter – uanset konsekvenserne for familiernes privatliv - i langt højere grad end i dag underlægges et princip om offentlighed og gennemsigtighed, således at det sikres, at alle relevante hensyn inddrages ved udfyldningen af begrebet "barnets bedste", ligesom mistanke om fejl og kønsbias i forvaltningens administration kan belyses eller afkræftes.

Det er afgørende for Manderådets Udvalg for Familieret, at det i langt højere grad end i dag tilsikres, at der er overensstemmelse mellem fortolkningen af begrebet "barnets bedste" hos myndighederne og

befolkningens almindelige mening om dette begreb.

Ad § 1, nr. 2. Udvidelse af anvendelsesområdet for § 4 a

Manderådets Udvalg for Familieret er modstander af den del af lovforslaget, der indebærer en udvidelse af forældreansvarslovens § 4 a.

Manderådets Udvalg for Familieret anbefaler tværtimod en ophævelse af forældreansvarslovens § 4 a, som Manderådets Udvalg for Familieret vurderer, er udtryk for en uhensigtsmæssig sammenblanding af strafansvar og forældreansvar.

I praksis forekommer der at være tale om en voldsom og traumatiserende straf lignende foranstaltning, der rammer både den voldsdømte – typisk faren - og i særdeleshed den voldsdømtes barn, der som følge af bestemmelsen skal vokse op uden nogen former for kontakt med sin far.

Manderådets Udvalg for Familieret vurderer, at den gældende formodningsregel muligvis er overflødig, og at den i den daglige forvaltningsekspedition, hvor tiden og kendskabet til international ret er begrænset, kan føre til konkrete konventionsbrud.

Manderådets Udvalg for Familieret er heller ikke enige i, at der er en fast og nødvendig sammenhæng mellem de oplyste strafbare handlinger og formodningen om forælders forældreansvar.

En udvidelse af formodningsreglen i forældreansvarslovens § 4 a kan tilmed i praksis komme til at fungere som en katalysator i en forældrefremmedgørelsesproces, hvor en forsmået forælder – ofte en mor – kan fremsætte falske beskyldninger om fysisk vold mod sig selv eller andre.

I de værste og mest tragiske tilfælde risikerer reglen ligefrem at øge risikoen for partnervold og partnerdrab, som den angiveligt søger at mindske, og der er således tale om en bestemmelse, der højst sandsynligt gør mere skade end gavn.

Ad § 1, nr. 3-4. Udvidelse af fristen for Familieretshusets afgørelse af kontaktbevarende samvær

Statsrevisorerne har for nylig fundet det foruroligende, at Social-, Bolig og Ældreministeriet og domstolene trods flere ekstrabevillinger ikke har sikret en tilfredsstillende effektivitet og udvikling i produktiviteten i sagsbehandlingen i det familieretlige system. Den lange sagsbehandlingstid er en belastning for de berørte familier, som mangler afklaring på spørgsmål om samvær, forældremyndighed

og bopæl. Statsrevisorerne konstaterede, at Folketingets målsætning om at sikre et bedre og mere sammenhængende forløb for børn og forældre i vanskelige samlivsbrud ikke er opnået.

Manderådets Udvalg for Familieret er enig i, at det er afgørende, at der kan sikres rimelige frister for partshøring mv., men mener, at dette mål må kunne nås uden, at fristerne for kontaktbevarende samvær udvides. Tværtimod bør myndighederne bestrebe sig på, at fristerne bliver kortere.

Det er samtidig væsentligt for Manderådets Udvalg for Familieret, at lovfristerne overholdes, da der er tale om sager af meget stor betydning for parterne og deres livskvalitet. Overskrider myndighederne fristerne bør det derfor sanktioneres, og parterne bør for, at fristerne ikke blot får en symbolsk betydning modtage en økonomisk godtgørelse ved myndighedens lovbrud som kompensation for deres søvnløse nætter.

Manderådets Udvalg for Familieret mener endvidere, at kontaktbevarende samvær altid skal være det helt klare udgangspunkt, som kun kan afslås, hvis der er beviser eller klare indikationer på vold, misbrug mv.

Manderådets Udvalg for Familieret mener ikke, at udokumenterede påstande fra den ene forælder bør være tilstrækkeligt til at afslå kontaktbevarende samvær i en eller anden form.

En anmodning om ophævelse af samvær mellem barnet og den anden forælder uden nærmere dokumentation eller ringe begrundelse fra den ene forælder bør efter Manderådets Udvalg for Familierets opfattelse som udgangspunkt give Familieretshuset mistanke om, at der kan være tale om et indledende forsøg på forældrefremmedgørelse, der bør undersøges nærmere og efter omstændighederne politianmeldes.

Venlig hilsen

Thomas Bjerring Qvist